

DOI: <https://doi.org/10.52714/dthu.sch.3339.1997>

DU LỊCH CỘNG ĐỒNG GẮN VỚI QUÁ TRÌNH NÂNG CAO NĂNG LỰC CHO NGƯỜI DÂN ĐỊA PHƯƠNG: TRƯỜNG HỢP CỒN CHIM, TỈNH VĨNH LONG

Nguyễn Văn Chất

*Khoa Du lịch, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn,
Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam*

Email: nguyenvanchat@hcmussh.edu.vn

Lịch sử bài báo

Ngày nhận: 20/4/2026; Ngày nhận chỉnh sửa: 18/6/2026; Ngày duyệt đăng: 17/7/2026

Tóm tắt

Cồn Chim, một cù lao nhỏ nằm trên sông Cổ Chiên, thuộc tỉnh Vĩnh Long, là điểm đến du lịch hấp dẫn từ khi phát triển vào năm 2019. Nhiều nghiên cứu đã được thực hiện tại Cồn Chim với các mục tiêu khác nhau, tuy nhiên, các nghiên cứu này chưa xem xét cụ thể phát triển du lịch cộng đồng gắn với quá trình nâng cao năng lực cho người dân địa phương, một trong những mục tiêu quan trọng của phát triển bền vững. Nghiên cứu được thực hiện theo hướng định tính với 15 phỏng vấn sâu bán cấu trúc; 02 đợt quan sát tham dự; và phân tích dữ liệu thứ cấp. Kết quả nghiên cứu chỉ ra rằng phát triển du lịch cộng đồng tác động tích cực đến nâng cao năng lực cho người dân địa phương. Hơn nữa, dữ liệu nghiên cứu cũng cho thấy du lịch cộng đồng góp phần thay đổi kỳ vọng học tập và năng lực đầu tư cho thế hệ trẻ tại Cồn Chim.

Từ khóa: *Cồn Chim, du lịch cộng đồng, học tập xã hội, học tập không chính quy, học tập phi chính thức.*

Trích dẫn: Nguyễn, V. C. (2026). Du lịch cộng đồng gắn với quá trình nâng cao năng lực cho người dân địa phương: Trường hợp Cồn Chim, tỉnh Vĩnh Long. *Tạp chí Khoa học Đại học Đồng Tháp, Online First*, 1-14. <https://dthujs.vn/index.php/dthujs/article/view/3339>

Copyright © 2026 The author(s). This work is licensed under a CC BY-NC 4.0 License.

COMMUNITY-BASED TOURISM AND LOCAL CAPACITY BUILDING: A CASE STUDY OF CHIM ISLAND, VINH LONG PROVINCE

Nguyen Van Chat

*Department of Tourism, University of Social Sciences and Humanities,
Viet Nam National University Ho Chi Minh City, Vietnam*

Email: nguyenvanchat@hcmussh.edu.vn

Article history

Received: 20/4/2026; Received in revised form: 18/6/2026; Accepted: 17/7/2026

Abstract

Chim Island, a small island located on the Co Chien River in Vinh Long Province, has emerged as an attractive tourist destination since tourism development began in 2019. Although numerous studies have been conducted on Chim Island with diverse objectives, existing literature has yet to explicitly examine the role of community-based tourism in local capacity building as one of the key objectives of sustainable development. This study adopts a qualitative approach, utilizing 15 in-depth semi-structured interviews with two rounds of participant observation, and secondary data analysis. The findings demonstrate that community-based tourism development significantly enhances local capacity. Furthermore, the empirical data reveal that community-based tourism contributes to reshaping learning expectations and strengthening the capacity to invest in education for the younger generation on Chim Island.

Keywords: *Chim Island, community-based tourism, informal learning, non-formal learning, social learning.*

1. Đặt vấn đề

Những thập kỷ gần đây, du lịch là một trong những ngành kinh tế phát triển nhanh nhất trên thế giới, góp phần quan trọng trong việc thúc đẩy phát triển kinh tế-xã hội tại nhiều quốc gia (OECD, 2024). Bên cạnh những lợi ích trực tiếp như tạo việc làm và tăng thu nhập (UN, 2025), các nghiên cứu cho thấy du lịch tác động tích cực đối với việc nâng cao năng lực cho cộng đồng địa phương, đặc biệt tại các khu vực nông thôn (UNWTO, 2020). Không chỉ vậy, du lịch còn đóng góp vào nhiều mục tiêu phát triển bền vững, trong đó có mục tiêu nâng cao chất lượng giáo dục và phát triển cộng đồng (UNWTO & UNDP, 2018).

Ngày càng có nhiều học giả quan tâm đến mối quan hệ giữa phát triển du lịch và cơ hội học tập của cộng đồng địa phương trong nghiên cứu du lịch. Nghiên cứu của các tác giả Moscardo (2008) và Pearce (2008) cho rằng các hoạt động du lịch có thể tạo ra môi trường thuận lợi cho việc học tập thông qua sự tương tác giữa khách du lịch, doanh nghiệp du lịch và cư dân địa phương. Những tương tác này không chỉ thúc đẩy trao đổi tri thức mà còn giúp cộng đồng tiếp cận các kỹ năng mới trong cuộc sống.

Trong các loại hình du lịch, du lịch cộng đồng được xem có khả năng thúc đẩy sự phát triển cộng đồng, trong đó có việc nâng cao năng lực cho người dân. Theo Scheyvens (2002), du lịch cộng đồng có thể trở thành công cụ trao quyền cho cộng đồng thông qua việc nâng cao năng lực và tăng cường sự tham gia của người dân vào các hoạt động kinh tế-xã hội. Khi tham gia vào các hoạt động du lịch, người dân có cơ hội học hỏi và phát triển kỹ năng như giao tiếp với khách du lịch, quản lý dịch vụ, tổ chức hoạt động trải nghiệm và quảng bá sản phẩm du lịch.

Các nghiên cứu gần đây cũng đã khẳng định vai trò của du lịch trong việc thúc đẩy học tập và phát triển năng lực cộng đồng. Nghiên cứu của Boley và McGehee (2014) cho thấy sự tham gia của cộng đồng vào du lịch thúc đẩy quá trình trao quyền và nâng cao năng lực cá nhân. Bên cạnh đó, Lee và Jan (2019) cũng chỉ ra rằng sự tham gia của cộng đồng trong các hoạt động du lịch giúp nâng cao nhận thức của người dân về phát triển bền vững. Ngoài ra, Cheer và Lew (2017) cũng cho biết du lịch có thể thúc đẩy nhận thức, quá trình học tập cộng đồng và tăng cường sự tham gia của người dân vào phát triển bền vững.

Tại Việt Nam, du lịch cộng đồng được xem là một hướng đi quan trọng trong chiến lược phát triển du lịch bền vững, đặc biệt tại các khu vực nông thôn. Một số nghiên cứu trong nước cho thấy du lịch cộng đồng có thể góp phần cải thiện sinh kế và nâng cao nhận thức của người dân về bảo tồn tài nguyên và phát triển bền vững (Đào & Vũ, 2017). Hay theo Tạ, (2022), du lịch tạo cơ hội cho việc giao lưu văn hóa, nâng cao trình độ dân trí, xây dựng và củng cố các mối quan hệ xã hội.

Cồn Chim thuộc tỉnh Vĩnh Long, với diện tích 62 ha, được bao bọc bởi mặt nước sông Cổ Chiên trong khu vực đồng bằng sông Cửu Long. Tính đến 31 tháng 12 năm 2025, Cồn Chim có 54 hộ với 219 nhân khẩu thường trú. Sinh kế chính của các hộ gia đình là nuôi thủy sản (nuôi tôm và cua vào mùa khô - mùa nước lợ), trồng lúa (mùa mưa - mùa nước ngọt) và đánh bắt thủy sản ven sông Cổ Chiên. Trước đây, trình độ học vấn người dân tương đối thấp với khoảng 10% người dân tốt nghiệp trung học phổ thông, 70% tốt nghiệp trung học cơ sở, phần còn lại dừng ở bậc tiểu học (Nguyễn, 2026).

Bắt đầu phát triển du lịch cộng đồng từ năm 2019, câu chuyện thành công của Cồn Chim không chỉ nổi lên trong nước mà còn đang vươn mình ra khu vực và trên thế giới. Các hoạt động nghiên cứu tại đây diễn ra sôi động nhưng phần lớn các nghiên cứu tập trung vào bối cảnh hình thành, du lịch nông nghiệp, thích ứng môi trường, phát triển bền vững; dường như các nghiên cứu đang bỏ ngỏ cơ chế nâng cao năng lực cho người dân địa phương và cơ hội học tập cho thế hệ trẻ tại đây. Vì vậy, nghiên cứu du lịch cộng đồng gắn với quá trình nâng cao năng lực cho người dân Cồn Chim có ý nghĩa quan trọng cả về mặt học thuật và thực tiễn.

2. Tổng quan vấn đề nghiên cứu và cơ sở lý thuyết

2.1. Tổng quan vấn đề nghiên cứu

Tổng quan tài liệu cho thấy mối quan hệ giữa du lịch và nâng cao năng lực cho người dân địa phương được tiếp cận rõ nét trước hết qua chủ đề học tập xã hội. Cụ thể, Moscardo (2008) và Pearce (2008) cùng cho rằng hoạt động du lịch tạo môi trường học tập thuận lợi qua sự tương tác giữa khách du lịch, doanh nghiệp và cư dân địa phương để trao đổi tri thức, kỹ năng mới. Mở rộng hướng tiếp cận này, Richards (2021) khẳng định sự tham gia của người dân vào hệ sinh thái du lịch thúc đẩy quá trình học hỏi và trao đổi văn hóa. Ở góc độ tương tác trực tiếp, Trần và Nguyễn (2020) phát hiện du lịch thúc đẩy giao lưu văn hóa giữa khách du lịch và người dân địa phương. Phù hợp với góc nhìn trên, Tạ (2022) kết luận du lịch tạo cơ hội giao lưu văn hóa, nâng cao trình độ dân trí, đồng thời xây dựng và củng cố các mối quan hệ xã hội.

Với chủ đề học tập phi chính quy, các nghiên cứu tập trung vào sự chuyển hóa nhận thức ngoài hệ thống trường lớp chính quy. Nghiên cứu của Biagi & cs. (2015) chỉ ra du lịch có ảnh hưởng tích cực đến giáo dục địa phương, cụ thể là tỷ lệ biết chữ. Tương tự, theo Sharma & cs. (2020), du lịch giúp cải thiện năng lực cho người dân địa phương thông qua các kênh giao lưu. Về nhận thức phát triển bền vững, Cheer và Lew (2017) cho biết du lịch thúc đẩy nhận thức, quá trình học tập cộng đồng và tăng cường sự tham gia của người dân. Cùng hướng tiếp cận này, Lee và Jan (2019) chỉ ra sự tham gia của cộng đồng giúp nâng cao nhận thức của họ về phát triển bền vững. Thêm vào đó, Nguyễn & cs. (2020) nhấn mạnh du lịch có trách nhiệm giúp nâng cao nhận thức cộng đồng về bảo vệ môi trường và phát triển kinh tế.

Chủ đề nâng cao năng lực cộng đồng làm rõ cách du lịch trang bị kỹ năng và trao quyền cho người dân địa phương. Nghiên cứu của Scheyvens (2002) lý giải du lịch cộng đồng là công cụ trao quyền nhờ nâng cao năng lực, phát triển các kỹ năng quản lý, giao tiếp và tổ chức hoạt động kinh doanh du lịch. Nghiên cứu của Boley và McGehee (2014) bổ sung thêm sự tham gia của cộng đồng vào du lịch thúc đẩy quá trình trao quyền và nâng cao năng lực cá nhân. Bên cạnh đó, Saarinen và Lenao (2014) chỉ ra du lịch góp phần nâng cao năng lực, tri thức thông qua mạng lưới tham gia. Tại Việt Nam, Đào và Vũ (2017) nhận thấy du lịch cộng đồng góp phần cải thiện sinh kế và nâng cao nhận thức về bảo tồn tài nguyên. Cùng hướng tiếp cận này, Đỗ và Dương (2017) khẳng định du lịch cộng đồng tạo thu nhập, giúp nâng cao trình độ dân trí lẫn nhận thức bảo tồn văn hóa.

Tại địa bàn Cồn Chim, từ khi phát triển du lịch vào năm 2019, các nghiên cứu đã tiếp cận không gian này dưới nhiều góc độ khác nhau. Trong khi Nguyễn & cs. (2021) phân tích sự thích ứng với môi trường dẫn đến việc hình thành mô hình du lịch thuận thiên tại đây, nghiên cứu của Hồ và Hoàng (2021) làm rõ vai trò của các bên liên quan trong phát triển du lịch nông nghiệp. Trong bối cảnh biến đổi khí hậu, Nguyễn (2024) phân tích du lịch thuận thiên Cồn Chim dưới tác động của biến đổi khí hậu; còn Nguyễn và Nguyễn (2025) luận giải cách du lịch xanh thúc đẩy phát triển bền vững tại địa phương trong bối cảnh biến đổi khí hậu toàn cầu.

Mặc dù các nghiên cứu tại Cồn Chim rất đa dạng, tổng luận học thuật chưa phát hiện công trình nào đánh giá tích hợp vai trò của du lịch dưới lăng kính học tập xã hội, học tập phi chính quy, học tập phi chính thức và nâng cao năng lực cho người dân địa phương. Vì vậy, việc nghiên cứu du lịch cộng đồng Cồn Chim gắn với nâng cao năng lực cho người dân địa phương không chỉ lấp đầy khoảng trống về cơ sở lý luận, mà còn định hình nơi đây thành một không gian học tập mở điển hình.

2.2. Cơ sở lý thuyết

Trong các nghiên cứu du lịch, việc đồng nhất khái niệm giáo dục với nâng cao nhận thức hay trao quyền cho cộng đồng thường làm mờ nhạt bản chất của quá trình tiếp thu tri thức. Dựa trên khung phân loại học tập của UNESCO, hệ thống học tập được phân định thành ba bình diện: học tập chính quy, học tập không chính quy và học tập phi chính thức. Nếu học tập chính quy mang tính khép kín và có hệ thống cấp bằng, thì học tập không chính quy bao gồm các chương trình đào tạo ngắn hạn, có tổ chức nhưng linh hoạt về phương pháp. Ngược lại, học tập phi chính thức diễn ra tự nhiên thông qua các tương tác xã hội hàng ngày mà không bị ràng buộc bởi cấu trúc giáo trình định sẵn (UNESCO, 2012).

Theo hệ quy chiếu này, việc nâng cao năng lực cho người dân địa phương thông qua phát triển du lịch cộng đồng có thể xem là quá trình kiến tạo môi trường học tập suốt đời theo tinh thần của Quyết định phê duyệt Đề án “Xây dựng xã hội học tập giai đoạn 2021-2030” (Chính phủ, 2021). Thực tiễn cho thấy quá trình nâng cao năng lực cho người dân tại Cồn Chim gắn với phát triển du lịch được định hình bởi sự giao thoa giữa học tập không chính quy (thông qua các lớp bồi dưỡng kỹ năng, nghiệp vụ du lịch) và học tập phi chính thức (thông qua quá trình giao tiếp, trao đổi với chuyên gia, khách du lịch...). Việc làm rõ các khái niệm này giúp vạch ra ranh giới phân tích cụ thể cho bài viết, tránh sự chồng lấn với việc phát triển sinh kế du lịch thuần túy.

Để giải mã cơ chế nâng cao năng lực cho người dân địa phương, bài viết vận dụng Lý thuyết Học tập xã hội do Bandura (1971) khởi xướng. Cốt lõi của lý thuyết này bác bỏ việc cá nhân tiếp thu tri thức một cách thụ động; thay vào đó, kiến thức được hình thành thông qua quá trình quan sát, mô phỏng và tương tác liên tục trong một mạng lưới xã hội cụ thể. Thực tế địa bàn Cồn Chim hoạt động như một cộng đồng thực hành sinh động. Khi tham gia chuỗi cung ứng dịch vụ du lịch, người dân địa phương bước ra khỏi hệ sinh thái nông nghiệp khép kín để cọ xát với mạng lưới xã hội mở hơn. Quá trình học tập xã hội ở đây diễn ra qua hai cấp độ: (1) tiếp thu các kỹ năng thông qua việc quan sát và thực hành dưới sự hướng dẫn của chuyên gia; và (2) chuyển đổi nhận thức về tư duy dịch vụ, ý thức bảo vệ tài nguyên thông qua việc liên tục phản tư và điều chỉnh hành vi từ phản hồi của khách du lịch.

Như vậy, trong nghiên cứu này, khung học tập của (UNESCO, 2012) được sử dụng để xác định các không gian học tập mà người dân địa phương tiếp cận thông qua du lịch cộng đồng, bao gồm học tập không chính quy và học tập phi chính thức. Trên nền tảng đó, Lý thuyết Học tập xã hội của Bandura (1971) được vận dụng để lý giải cơ chế chuyển hóa tri thức thành năng lực thông qua quá trình quan sát, tương tác, mô phỏng và phản tư trong môi trường xã hội. Theo cách tiếp cận này, du lịch cộng đồng được xem như một môi trường học tập xã hội, nơi các cơ hội học tập được tạo lập và các năng lực cá nhân, cộng đồng được hình thành, tích lũy và phát triển. Khung phân tích này cho phép luận giải quá trình nâng cao năng lực của người dân địa phương không như một kết quả tức thời của hoạt động du lịch, mà như một tiến trình học tập xã hội diễn ra liên tục trong thực tiễn phát triển cộng đồng.

3. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu bắt đầu bằng việc phân tích tài liệu thứ cấp. Chúng tôi tham khảo các nhóm tài liệu liên quan đến chủ đề nghiên cứu như: du lịch cộng đồng, mối quan hệ giữa phát triển du lịch cộng đồng và nâng cao năng lực cho người dân địa phương... thuộc các tạp chí uy tín trong nước và quốc tế.

Tiếp theo, chúng tôi đã tiến hành 02 chuyến khảo sát thực địa vào ngày 22/02/2025 và ngày 13/12/2025 nhằm trải nghiệm các sản phẩm, dịch vụ du lịch tại Cồn Chim, nhất là giao tiếp, trao đổi với người dân địa phương. Quan trọng hơn, chúng tôi thực hiện phỏng vấn sâu bán cấu trúc với 15 khách thể nghiên cứu, bao gồm: 01 đại diện Sở Văn hóa, Thể thao và Du

lịch tỉnh Vĩnh Long; 01 đại diện chính quyền địa phương; 01 chuyên gia phát triển du lịch, 12 người dân tham gia du lịch. Do mục tiêu nghiên cứu tập trung tìm hiểu quá trình nâng cao năng lực của nhóm cư dân trực tiếp tham gia hoạt động du lịch cộng đồng, phần lớn khách thể được lựa chọn từ nhóm này. Tuy nhiên, việc chưa bao gồm các hộ gia đình không tham gia du lịch là một hạn chế của nghiên cứu và có thể tạo ra xu hướng phản ánh chủ yếu những cảm nhận tích cực từ nhóm hưởng lợi trực tiếp. Vì vậy, các kết quả nghiên cứu cần được hiểu trong phạm vi nhóm cư dân tham gia hoạt động du lịch cộng đồng tại Cồn Chim.

Các câu hỏi phỏng vấn sâu xoay quanh câu hỏi nghiên cứu chính: *Dưới lăng kính học tập xã hội, quá trình nâng cao năng lực của người dân địa phương được hình thành như thế nào trong bối cảnh phát triển du lịch cộng đồng tại Cồn Chim?*. Tùy thuộc vào trải nghiệm của từng nhóm khách thể, chúng tôi linh hoạt bổ sung các câu hỏi phụ để tìm hiểu sâu hơn quá trình nâng cao năng lực của người dân địa phương trong bối cảnh phát triển du lịch cộng đồng tại Cồn Chim.

Trong 15 phỏng vấn sâu, có 12 mẫu phỏng vấn có chủ đích và 03 mẫu phỏng vấn thuận tiện. Ngoài 09 mẫu phỏng vấn được thực hiện trực tiếp, 06 mẫu phỏng vấn được thực hiện thông qua cuộc gọi trên ứng dụng Zalo. Tất cả các cuộc phỏng vấn được thực hiện trong thời gian từ ngày 22/02/2025 đến ngày 08/4/2026. Chúng tôi ưu tiên phỏng vấn trực tiếp với nhóm người dân địa phương để có thể thu thập tối đa dữ liệu nghiên cứu; đồng thời, phỏng vấn trực tuyến với đại diện Sở, chính quyền địa phương và chuyên gia để tối ưu hóa thời gian và thu thập dữ liệu mang tính vĩ mô. Để kiểm soát sự khác biệt về chất lượng dữ liệu, các quy tắc trong quá trình thực hiện phỏng vấn đã được áp dụng đồng nhất. Tuy nhiên, khi phân tích dữ liệu, chúng tôi phát hiện rằng nhóm phỏng vấn trực tuyến trả lời ngắn hơn, ngoại trừ chuyên gia phát triển du lịch. Có thể nói đây là một trong những hạn chế trong quá trình thu thập dữ liệu cho nghiên cứu này.

Sau khi rà băng và đánh máy dưới dạng chữ, tác giả sử dụng phương pháp phân tích chủ đề của (Braun & Clarke, 2006) để thực hiện quá trình mã hóa và phân tích dữ liệu với sự hỗ trợ của công cụ Microsoft Excel. Như vậy, chúng tôi đã kết hợp các phương pháp khác nhau trong nghiên cứu định tính để thực hiện nghiên cứu này. Mỗi phương pháp đều có nhiệm vụ riêng và chúng bổ sung cho nhau trong việc cung cấp dữ liệu cho nghiên cứu này.

4. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

4.1. Kết quả nghiên cứu

4.1.1. Các hoạt động nâng cao nhận thức, kỹ năng cho người dân địa phương

Cuộc khảo sát thực tế tại Cồn Chim do Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Trà Vinh (nay là tỉnh Vĩnh Long) tổ chức vào ngày 28/4/2019, Nguyễn & cs. (2021) đã tạo điều kiện cho đại diện các hộ dân tiếp xúc với các chuyên gia về du lịch, chính quyền địa phương, đại diện các doanh nghiệp du lịch trên địa bàn tỉnh Vĩnh Long và ở các địa phương khác. Không dừng lại ở đó, họ từng bước tham gia vào các lớp tập huấn với sự đa dạng về nội dung liên quan đến du lịch nói chung và du lịch cộng đồng nói riêng.

Bảng 1. Các lớp tập huấn liên quan đến du lịch giai đoạn 2019-2024

TT	Hoạt động tập huấn	Năm
1	Vệ sinh, an toàn thực phẩm	2019
2	Trang trí bữa ăn dành cho khách du lịch	2019
3	Giao tiếp ứng xử với khách du lịch	2019

TT	Hoạt động tập huấn	Năm
4	Kỹ năng giao tiếp, ứng xử với khách du lịch quốc tế	2020
5	An toàn trong hoạt động du lịch	2021
6	Làm phòng lưu trú dành cho khách du lịch	2022
7	Bồi dưỡng kiến thức hướng dẫn tại điểm	2023
8	Tiếng Anh giao tiếp cơ bản	2024

Nguồn: (Tác giả tổng hợp từ kết quả PVS, số 01/2026)

Các hoạt động tập huấn dành cho các hộ tham gia du lịch tiếp tục được mở rộng, bổ sung liên tục hàng năm. Trong 2025, các thành viên thuộc Hợp tác xã Nông nghiệp - Du lịch Cồn Chim đã luân phiên tham gia các lớp tập huấn với nhiều chủ đề khác nhau. Từ các lớp tập huấn này, các thành viên lan tỏa các kiến thức học được đến các thành viên khác trong cộng đồng.

Bảng 2. Các lớp tập huấn dành cho các hộ gia đình tham gia du lịch, năm 2025

TT	Hoạt động tập huấn	Số lượng tham gia
1	Quản lý hợp tác xã do hội Phụ nữ tỉnh tổ chức tại Trung tâm Chính trị huyện Châu Thành	02
2	Bảo hộ sản phẩm do hội Phụ nữ tỉnh tổ chức tại phường 01 thành phố Trà Vinh (nay phường Trà Vinh thuộc tỉnh Vĩnh Long)	03
3	Bán hàng online do hội Phụ nữ tỉnh phối hợp đơn vị Viettel tổ chức tại khách sạn Cửu Long 2	02
4	Trồng rừng phòng hộ do Chi cục Kiểm lâm tổ chức tại Cồn Chim	19
5	Bảo vệ nguồn thủy sản, quản lý sông Cồn Chim	22
6	Đào tạo nâng cao năng lực Hợp tác xã năm 2025 về ứng dụng công nghệ AI trong quản lý, điều hành Hợp tác xã	02
7	Bồi dưỡng kiến thức hướng dẫn tại điểm	12

Nguồn: (HTX Nông nghiệp - Du lịch cộng đồng Cồn Chim, 2025)

Có thể nói rằng các dữ liệu cung cấp phản ánh quá trình tiếp nhận kiến thức, kỹ năng của người dân tham gia du lịch tại Cồn Chim phân kỳ theo thời gian rõ rệt. Giai đoạn 2019-2024 (Bảng 1), người dân tiếp nhận các kỹ năng vận hành dịch vụ cơ bản (an toàn thực phẩm, kỹ năng giao tiếp, kỹ năng làm phòng...), trong khi năm 2025 (Bảng 2) đánh dấu sự chuyên môn hóa về kỹ năng quản trị du lịch (quản lý hợp tác xã, ứng dụng AI) và hoạt động bảo tồn hệ sinh thái (lâm nghiệp, thủy sản). Tuy nhiên, dữ liệu ở Bảng 2 bộc lộ tính bất đối xứng về số lượng người tham gia: số lượng người tham gia bảo vệ nguồn lợi tự nhiên (19-22 người) phản ánh tính chất quan trọng của việc duy trì hệ sinh thái tự nhiên, trong khi tỷ lệ tiếp cận kỹ năng số và quản lý giới hạn gần mức tối thiểu (2 người). Các dữ liệu cũng cho thấy sự chuyển dịch từ tiếp thu kỹ năng tại chỗ sang cơ chế lan tỏa tri thức mạng lưới nội bộ và tích hợp vốn xã hội thông qua các hoạt động tập huấn ngoài địa bàn Cồn Chim.

4.1.2. Quá trình nâng cao năng lực của người dân địa phương trong bối cảnh phát triển du lịch cộng đồng

Trong thời gian qua, người dân Cồn Chim đã không ngừng tham gia các hoạt động hỗ trợ kiến thức, kỹ năng liên quan đến du lịch tại địa phương. Các hoạt động này còn góp phần mở rộng sự hiểu biết ở nhiều lĩnh vực trong đời sống cho cộng đồng. Kết quả dữ liệu phỏng vấn sâu từ các bên liên quan cho thấy du lịch đang tác động rất tích cực đến các khía cạnh khác nhau trong việc nâng cao năng lực cho người dân.

a. Nâng cao năng lực nhận thức và quản lý tài nguyên

Mặc dù trước khi du lịch phát triển, người dân Cồn Chim đã được tổ chức Oxfam (Oxford Committee for Famine Relief/Ủy ban cứu trợ nạn đói của Oxford) hỗ trợ nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường sinh thái, kiểm soát và ngăn chặn tình trạng hủy diệt nguồn lợi thủy sản (Nguyễn & cs., 2021). Các lớp tập huấn liên quan đến du lịch tại địa phương tiếp tục góp phần quan trọng trong việc nâng cao nhận thức và kỹ năng trong việc quản lý tài nguyên để phục vụ du lịch.

Thông qua các lớp tập huấn và tài trợ của Oxfam nhiều hộ dân đã thay đổi cách khai thác thủy sản, hạn chế việc đánh bắt thủy sản một cách tận diệt. Các lớp tập huấn liên quan đến du lịch cũng giúp cho người dân nhận thức đúng về vai trò của tài nguyên thủy sản, tài nguyên trên cạn; và cách quản lý, khai thác phù hợp để có thể phục vụ du lịch lâu dài.

[Trích PVS, số 03/2025]

Theo dữ liệu nghiên cứu, có thể thấy tiến trình chuyển hóa nhận thức từ việc tuân thủ các hướng dẫn thuộc dự án quốc tế (Oxfam) sang chủ động chuyển hóa thành năng lực tự thân thông qua động lực kinh tế. Dưới lăng kính phát triển bền vững, sự hỗ trợ của Oxfam đóng vai trò kiến tạo nền tảng nhận thức về bảo tồn hệ sinh thái bản địa; còn các lớp tập huấn về du lịch sau đó đóng vai trò nâng cấp nhận thức thành kỹ năng thực hành cụ thể. Minh chứng này cho thấy học tập phi chính quy chỉ thực sự hiệu quả khi tri thức gắn với quyền lợi sinh kế cốt lõi của người dân, biến nghĩa vụ bảo tồn thành tài sản của cộng đồng.

b. Mở rộng tri thức xã hội và năng lực thích ứng

Với vị trí cồn nổi trên sông, Cồn Chim được bao bọc bởi mặt nước sông Cổ Chiên. Trước đây, không nhiều người từ các địa phương khác đến Cồn Chim. Du lịch phát triển không chỉ hình thành thêm sinh kế cộng thêm mà còn tạo ra cơ hội để người dân địa phương giao lưu, trao đổi kiến thức mới.

Chị được tập huấn rất nhiều lớp, ngoài các lớp tập huấn do Trung tâm Xúc tiến Du lịch tỉnh Trà Vinh tổ chức (nay là tỉnh Vĩnh Long), chị còn được đi tập huấn các lớp bên ngoài như lớp tập huấn kỹ năng bán hàng trên mạng, tập huấn về khởi nghiệp; và chị còn được đi tham quan học tập nhiều nơi ở Việt Nam. Trước đây, chị xài cái điện thoại cùi bắp, chỉ nghe gọi thôi. Giờ làm du lịch phải sử dụng điện thoại thông minh để lập nhóm Zalo, phân công công việc trong hợp tác xã; rồi vô Facebook trả lời cho khách du lịch”.

[Trích PVS, số 01/2025]

Một cách bao quát hơn, theo dữ liệu phỏng vấn chuyên gia, có 03 biểu hiện nổi bật của quá trình nâng cao năng lực mà người dân Cồn Chim đang thụ hưởng thông qua các hoạt động du lịch.

TT Các giá trị giáo dục nổi bật được chuyển hóa thông qua du lịch cộng đồng tại Cồn Chim

- 1 *Nhận thức chiều sâu của các điều kiện sẵn có (cái đời thường) thành nguồn vốn cốt lõi giá trị để tạo tính hấp dẫn thu hút cho du khách (sinh kế, văn hóa hàng ngày, cảnh quan sinh thái, ngôn ngữ địa phương và thực hành cùng cố tính bền chặt tương hỗ trong cộng đồng đối diện, chấp nhận, thích ứng với các rủi ro).*
- 2 *Từ nhận thức về giá trị hiểu biết có chiến lược để biết cách lồng ghép các câu chuyện, các hình thái tự nhiên nhằm triển khai các trải nghiệm không thể thay thế và không thể bắt chước phục vụ du khách; thông qua việc am hiểu các nguồn “vốn” đang sở hữu, cộng đồng sẽ gia tăng cảm giác thuộc về các giá trị này để tự hào và gìn giữ nhằm đảm bảo không khai thác quá mức và làm suy kiệt hệ sinh thái đặc trưng của địa phương.*
- 3 *Cộng đồng được tương tác với du khách và cùng làm dày các kinh nghiệm và kỹ năng tự thân đào tạo chính mình để thích ứng với nhiều phân khúc khác nhau, tri thức xây dựng các mạng lưới ngày càng phong phú và cùng chung tay “đồng sáng tạo” các sản phẩm du lịch theo 2 trục tiếp cận: (i) dịch vụ kết nối với thị trường; (ii) giá trị kết nối với niềm tin.*

[Trích PVS, số 05/2026]

Theo chuyên gia, từ các kiến thức chuyên gia tập huấn và tương tác hàng ngày, người dân thâm thấu dần các vấn đề đương đại như “biến đổi khí hậu”, “sinh kế phi chính thức”, “tăng trưởng xanh”, “chuyển đổi số”... Đặc biệt hơn, người dân đang thích ứng và thực hành một cách hiệu quả các vấn đề này.

Có thể thấy phát triển du lịch cộng đồng không chỉ giúp phá thế cô lập về không gian địa lý mà còn đóng vai trò chất xúc tác giúp người dân địa phương chuyển hóa từ nhận thức đến tích lũy hiệu quả tri thức thực tiễn. Ở cấp độ cá nhân, sự chuyển dịch từ công cụ liên lạc cơ bản sang các nền tảng số (Zalo, Facebook) minh chứng cho năng lực thích ứng công nghệ nhằm phục vụ quản lý kinh tế tập thể. Ở cấp độ cộng đồng, sự tương tác liên tục với các tác nhân bên ngoài đã nâng cấp nhận thức từ việc chuyển hóa các yếu tố đời sống hàng ngày thành nguồn vốn có giá trị, đến việc thâm thấu và thực hành hiệu quả các vấn đề đương đại về tăng trưởng xanh, sinh kế phi chính thức và biến đổi khí hậu. Có thể xem đây chính là cơ chế đồng sáng tạo tri thức, biến không gian sinh kế du lịch thành một mô hình học tập suốt đời có tính thích ứng cao.

c. Thay đổi kỳ vọng học tập và năng lực đầu tư cho thế hệ trẻ

Du lịch không chỉ tạo cơ hội cho người dân tham gia các lớp tập huấn tại chỗ hay mở rộng tri thức thông qua việc tương tác với các bên liên quan mà du lịch còn trao thêm cơ hội học tập cho thế tương lai của địa phương.

“Không có du lịch, chắc con học đến lớp 9, cao nữa thì học hết lớp 12, rồi học cái nghề gì đó. Khi tham gia vô du lịch, được gặp nhiều thầy cô, được động viên; cha mẹ cũng có thêm tiền cho con đi học, con muốn tiếp tục đi học; nhờ vậy mà giờ con được học trường cao đẳng du lịch trên thành phố”

[Trích PVS, số 04/2025]

Bên cạnh đó, việc tham gia du lịch cũng giúp các hộ gia đình có điều kiện về tài chính

để đầu tư các thiết bị phục vụ học tập cho con cái đến trường thuận lợi hơn.

“Minh làm du lịch có thêm thu nhập rồi thì có điều kiện để cho con đi học hơn trước đây như chi phí tiền trường, tiền tập sách, tiền máy tính...”

[Trích PVS, số 07/2025]

Dữ liệu nghiên cứu từ đại diện địa phương cho thấy một cách toàn diện hơn về thay đổi giáo dục đối với thế hệ trẻ tại Cồn Chim hiện nay và trong tương lai.

Trước khi có du lịch, mấy đứa nhỏ học hết cấp 2 là nghỉ khoảng 90%; cha mẹ tụi nó nói đi học chi tốn tiền; phải bán đất, bán đai không biết có được gì không; học nhiều đổ về cát cỏ, nuôi bò là được rồi. Nhờ du lịch, có phà lớn, thuận lợi, đường sá mở mang tụi nhỏ đi lại dễ dàng hơn; làm du lịch có tiền mua phương tiện, con cái đi học thoải mái, nhà thì mua xe đạp điện, nhà thì mua xe gắn máy cho con đi học. Cha mẹ học các lớp tập huấn cũng sáng ra về kêu con ráng học lên. Tụi nhỏ hướng dẫn khách, khách người ta cũng khuyến khích đi học sau cho đỡ cực. Rồi mấy thầy cô xuống đây cũng khuyên tụi nó đi học. Nhờ vậy tụi nó ham học hơn, giờ đứa nào vô được cấp 3 là tụi nó đi học hết 100%; có đứa học lên cao đẳng du lịch, có đứa học lên đại học ở Trường Đại học Trà Vinh.

[Trích PVS, số 02/2026]

Tựu trung lại, dữ liệu nghiên cứu đã cho thấy tác động lan tỏa của du lịch cộng đồng đối với sự dịch chuyển cơ hội học tập liên thế hệ. Quá trình chuyển động này nhờ ba kênh cốt lõi: kinh tế, hạ tầng và vốn xã hội. Về kinh tế, thu nhập tăng thêm giúp giải quyết rào cản chi phí, cho phép các hộ gia đình đầu tư giáo dục cho con cái. Về hạ tầng, sự phát triển mạng lưới giao thông liên vùng làm tăng chi phí cơ hội và giảm thiểu rủi ro về vị trí địa lý trong tiếp cận trường học. Về vốn xã hội, việc tương tác với các tác nhân bên ngoài cộng đồng (chuyên gia, khách du lịch) cùng sự chuyển hóa nhận thức của phụ huynh qua các lớp tập huấn đã nâng cao kỳ vọng học tập chính quy. Hệ quả là tỷ lệ duy trì tham gia bậc trung học phổ thông của thế hệ trẻ Cồn Chim tăng lên, minh chứng cho sự hạn chế sự đứt gãy giáo dục tại địa phương.

4.2. Thảo luận

Kết quả nghiên cứu tại Cồn Chim đã cung cấp cơ sở thực chứng cho Lý thuyết Học tập xã hội của (Bandura, 1971) trong bối cảnh phát triển du lịch cộng đồng. Nếu các nghiên cứu của Moscardo (2008) và Pearce (2008) chỉ xác nhận du lịch tạo ra một môi trường tương tác trao đổi tri thức, thì trường hợp Cồn Chim giải mã quá trình kiến tạo tri thức. Cụ thể, Cồn Chim không chỉ là không gian giao lưu mà đã chuyển thành một cộng đồng thực hành sinh động, nơi người nông dân phá vỡ giới hạn của hệ sinh thái nông nghiệp khép kín để hội nhập vào một mạng lưới xã hội mở hơn. Tại đây, việc học tập không diễn ra một chiều mà được vận hành qua hai cấp độ: (1) Quan sát và mô phỏng kỹ năng thực hành từ các chuyên gia thông qua học tập không chính quy; (2) Phản tư và điều chỉnh tư duy dịch vụ thông qua học tập phi chính thức từ phản hồi của khách du lịch. Có thể nói môi trường học tập này được kiến tạo thông qua sự tích hợp giữa học tập không chính quy và học tập phi chính thức, phù hợp với khung phân loại của UNESCO (2012) về hệ thống học tập suốt đời. Trường hợp Cồn Chim gợi mở việc phát triển du lịch cộng đồng có thể góp phần chuyển hóa các tương tác xã hội thường ngày thành môi trường học tập thực tiễn cho người dân.

Mở rộng đối thoại với các công trình trước đây, dữ liệu nghiên cứu tại Cồn Chim cho thấy quá trình chuyển đổi nhận thức của người dân địa phương. Các nghiên cứu của Cheer và Lew (2017); Lee và Jan (2019) ghi nhận tác động của du lịch trong việc thúc đẩy nhận thức phát triển bền vững; còn nghiên cứu của Trần và Nguyễn (2020); Tạ (2022) giới hạn lợi ích nâng cao năng lực cho người dân địa phương trong phát triển du lịch ở mức độ giao lưu văn

hóa và cải thiện dân trí. Phát hiện tại Cồn Chim xác nhận xu hướng này nhưng cung cấp thêm bằng chứng về mức độ ứng dụng thực tiễn. Người dân địa phương không chỉ dừng ở việc cải thiện dân trí thông thường mà còn tiếp thu, vận dụng hiệu quả các vấn đề như “tăng trưởng xanh” hay “sinh kế phi chính thức” vào thực tiễn cuộc sống. Việc dịch chuyển từ sử dụng thiết bị liên lạc cơ bản sang ứng dụng nền tảng số (Zalo, Facebook) và bước đầu tiếp cận công nghệ AI trong điều hành hợp tác xã cung cấp dữ liệu cho thấy năng lực thích ứng của người dân khi tham gia chuỗi dịch vụ du lịch. Điều này góp phần củng cố thêm nghiên cứu của Saarinen và Lenao (2014); Richards (2021) về vai trò của du lịch trong việc nâng cao năng lực thông qua mạng lưới tham gia.

Mặc dù ghi nhận những thay đổi tích cực nhưng nghiên cứu cũng thừa nhận tính đa nhân tố trong tiến trình nâng cao năng lực của người dân địa phương. Thực tiễn cho thấy nền tảng tư duy bảo vệ tài nguyên đã được định hình từ các can thiệp của tổ chức Oxfam (Nguyễn & cs., 2021). Song song đó, tỷ lệ học sinh có thể tiếp tục theo bậc trung học phổ thông là kết quả cộng hưởng của các yếu tố: thu nhập tăng thêm từ du lịch của hộ gia đình, sự cải thiện của hạ tầng giao thông từ các chính sách phát triển nông thôn và sự chuyển hóa nhận thức của phụ huynh qua các lớp tập huấn. Trong quá trình chuyển biến này, du lịch không phải là nguyên nhân duy nhất, mà đóng vai trò là chất xúc tác kết nối các nguồn lực thành một động lực thúc đẩy năng lực liên thể hệ hiệu quả. Nếu thiếu đi các biến số đồng thời này, động lực nâng cao năng lực cho người dân địa phương do du lịch mang lại khó có thể đạt kết quả như thực tế hiện nay.

Phân tích dữ liệu nghiên cứu cũng bộc lộ hạn chế của sự phân bổ cơ hội học tập trong cộng đồng Cồn Chim. Trái với hướng tiếp cận của Scheyvens (2002) về khả năng trao quyền đồng đều, thống kê về các lớp tập huấn năm 2025 tại Cồn Chim (Bảng 2) cho thấy sự phân hóa về cơ hội tiếp cận tri thức. Cụ thể, các chuyên đề phổ thông như trồng rừng, bảo vệ nguồn thủy sản ghi nhận sự tham gia của 19 đến 22 cá nhân. Ngược lại, các khóa tập huấn mang tính định hướng chiến lược như quản lý hợp tác xã và ứng dụng AI chỉ giới hạn ở 2 người tham gia. Sự chênh lệch này cho thấy tại Cồn Chim tồn tại nguy cơ phân tầng năng lực nội bộ, nơi nhóm nhỏ đầu tư kỹ năng điều hành trong khi phần đông cư dân chỉ tiếp cận các kiến thức, kỹ năng phổ thông.

Tựu trung lại, việc phân tích du lịch cộng đồng gắn với nâng cao năng lực cho người dân địa phương cần được đặt trong một hệ quy chiếu đa chiều và khách quan. Nghiên cứu xác nhận vai trò của du lịch trong việc kích hoạt không gian học tập xã hội, nhưng đồng thời cũng cho thấy tính đa nhân tố của quá trình biến đổi và những hạn chế về phân phối cơ hội học tập. Việc nhận diện các điểm nghẽn trong quá trình học tập là cần thiết để hướng tới một mô hình du lịch cộng đồng bền vững, nơi tri thức không bị tập trung hóa mà cần được chia sẻ rộng rãi, góp phần nâng cao năng lực tổng thể cho người dân địa phương. Từ đó, nghiên cứu gợi mở hàm ý cho các nhà hoạch định chính sách cần phải có những cơ chế can thiệp nhằm đại trà hóa tri thức, đảm bảo tính bao trùm và bền vững của hoạt động học tập phi chính quy tại địa phương.

5. Kết luận

Nghiên cứu này đã luận giải du lịch cộng đồng vận hành như một không gian học tập xã hội tại Cồn Chim. Thay vì xác lập quan hệ nhân quả trực tiếp, kết quả phân tích cho thấy du lịch như một chất xúc tác, vận hành song hành cùng với sự phát triển của hạ tầng giao thông từ chính sách phát triển nông thôn và các can thiệp khác để thúc đẩy quá trình nâng cao năng lực người dân địa phương. Đồng thời, nghiên cứu cũng minh họa cơ chế học tập thông qua quan sát và mô phỏng theo Lý thuyết Học tập xã hội của Bandura (1971), nơi người dân không chỉ thụ động tiếp nhận thông tin mà còn chủ động chuyển hóa các kỹ năng vận hành dịch vụ và ứng xử văn minh qua tương tác thực tế với khách du lịch. Qua đó, người dân đóng vai trò

chủ thể đồng sáng tạo tri thức, từng bước chuyển dịch lộ trình tiếp thu kỹ năng dịch vụ cơ bản sang tự chủ trong điều hành hợp tác xã và ứng dụng công nghệ trong quản lý dịch vụ du lịch; hơn nữa, người dân không chỉ thâm thấu các khái niệm vĩ mô như “tăng trưởng xanh”, “chuyển đổi số”, mà còn thực hành hiệu quả trong thực tế tại địa phương.

Nghiên cứu góp phần mở rộng không gian lý luận du lịch cộng đồng, chuyển dịch trọng tâm từ sinh kế đơn thuần sang góc nhìn nâng cao năng lực cho người dân, cung cấp thêm minh chứng cho thấy du lịch cộng đồng có thể trở thành không gian thực thi học tập suốt đời. Ngoài ra, những phát hiện trong nghiên cứu còn có giá trị tham khảo cho các nhà hoạch định chính sách trong việc xây dựng lộ trình đào tạo nhân lực du lịch công bằng, khắc phục tình trạng phân tầng tri thức trong nội bộ cộng đồng.

Tuy nhiên, việc sử dụng các mẫu nghiên cứu tập trung vào nhóm chủ thể hưởng lợi trực tiếp từ du lịch đã dẫn đến dữ liệu phản ánh thiên lệch cảm nhận của nhóm này thay vì toàn bộ cộng đồng. Chính vì vậy, các kết luận về sự chuyển đổi nhận thức và năng lực chưa thể khái quát hóa cho toàn bộ cộng đồng Cồn Chim. Thêm nữa, những biến chuyển về năng lực của người dân tại đây là hệ quả tổng hòa của nhiều biến số đồng thời; do đó, các phát hiện này chỉ nên được hiểu như bằng chứng gợi mở về một xu hướng xã hội đáng chú ý, thay vì xác lập quan hệ nhân quả tuyệt đối.

Từ các kết quả và hạn chế nêu trên, hướng nghiên cứu tiếp theo có thể tập trung xây dựng khung phân tích đánh giá sự lan tỏa tri thức từ nhóm trực tiếp sang cư dân không tham gia du lịch. Kết hợp nghiên cứu định lượng và định tính để theo dõi quá trình thâm thấu kỹ năng qua các mạng lưới xã hội phi chính thức sẽ giúp kiểm chứng liệu lợi ích học tập có thực sự lan tỏa đến toàn thể cộng đồng hay chỉ khu biệt ở nhóm nhỏ tham gia du lịch.

Tài liệu tham khảo

- Bandura, A. (1971). *Social Learning Theory*. General Learning Press.
- Biagi, B., Ladu, M. G., & Royuela, V. (2015). *Human development and tourism specialization. Evidence from a panel of developed and developing countries* (pp. 1-41). The Research Institute of Applied Economics.
- Boley, B. B., & McGehee, N. G. (2014). Measuring empowerment: Developing and validating the Resident Empowerment through Tourism Scale (RETS). *Tourism Management*, 45, 85-94. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.04.003>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Cheer, J. M., & Lew, A. A. (Eds.). (2017). *Tourism, Resilience and Sustainability: Adapting to Social, Political and Economic Change* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315464053>
- Chính phủ. (2021). *Quyết định Phê duyệt Đề án Xây dựng xã hội học tập giai đoạn 2021-2030*.
- Đào, M. A., & Vũ, N. (2017). Phát triển du lịch cộng đồng ở Việt Nam - Nghiên cứu điển hình tại làng cổ Đường Lâm và Bản Lác. *Tạp chí Khoa học Kinh tế - Trường Đại học Kinh tế - Đại học Đà Nẵng*, 6(01), 100-112. Truy cập từ <https://scholar.dlu.edu.vn/thuvienso/bitstream/DLU123456789/220015/1/47903-1477-151511-1-10-20200511.pdf>
- Đỗ, T. N., & Dương, M. C. (2017). Phát triển du lịch cộng đồng tại bản Áng 2, xã Đông Sang, huyện Mộc Châu, tỉnh Sơn La. *Tạp chí Khoa học và Công nghệ Đại học Thái Nguyên*, 163(03/1 (2017)), 237-242. Truy cập từ <https://jst.tnu.edu.vn/jst/article/view/1467/pdf>

- Hồ, T. B., & Hoàng, N. M. C. (2021). Vai trò các bên liên quan trong phát triển du lịch nông nghiệp tại Cồn Chim, Trà Vinh. *Tạp chí Khoa học Đại học Thủ Dầu Một*, 4(53), 77-88. Truy cập từ <https://vjol.info.vn/tadm/vi/article/view/62573/>
- HTX Nông nghiệp - Du lịch cộng đồng Cồn Chim. (2025). *Báo cáo tình hình hoạt động của Hợp tác xã Nông nghiệp - Du lịch cộng đồng Cồn Chim năm 2025 và chương trình công tác năm 2026*. HTX Nông nghiệp - Du lịch cộng đồng Cồn Chim.
- Lee, T. H., & Jan, F.-H. (2019). Can community-based tourism contribute to sustainable development? Evidence from residents' perceptions of the sustainability. *Tourism Management*, 70, 368-380. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.09.003>
- Moscardo, G. (2008). Building community capacity for tourism development: Conclusions. In G. Moscardo (Ed.), *Building community capacity for tourism development* (1st ed., pp. 172-179). CABI. <https://doi.org/10.1079/9781845934477.0172>
- Nguyễn, T. N., Huỳnh, V. Đ., & Phan, V. Đ. (2020). Các nhân tố ảnh hưởng đến sự phát triển du lịch có trách nhiệm ở huyện Kiên Hải, tỉnh Kiên Giang. *Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh*, 17(10(2020)), 1791-1803. DOI: 10.54607/hcmue.js.17.10.2887(2020)
- Nguyễn, T. T. (2026, March 31). *Phỏng vấn sâu ngày 31 tháng 3 năm 2026* [Audio recording].
- Nguyễn, V. C. (2024). Du lịch thuận thiên Cồn Chim, tỉnh Trà Vinh trong bối cảnh biến đổi khí hậu tại Đồng bằng sông Cửu Long. *Văn hóa & Nguồn lực*, Số 1(37)/2024, 64-74. Truy cập từ <https://sti.vista.gov.vn/publication/download/449215-4580bd38da7999dbed4f115503922a84.html>
- Nguyễn, V. C., & Nguyễn, T. M. L. (2025). Du lịch xanh thúc đẩy phát triển bền vững trong bối cảnh biến đổi khí hậu: Trường hợp Cồn Chim, tỉnh Trà Vinh. Hội thảo *Du lịch xanh ở Việt Nam trong bối cảnh biến đổi khí hậu toàn cầu: Thực trạng và giải pháp*, Hà Nội.
- Nguyễn, V. C., Tạ, D. L., & Dương, Đ. M. (2021). Từ sự thích ứng với môi trường đến việc hình thành mô hình du lịch thuận thiên tại Cồn Chim, tỉnh Trà Vinh. *Tạp chí Khoa học Đại học Quốc tế Hồng Bàng*, 17, 63-74. Truy cập từ <https://tapchikhoahochongbang.vn/js/article/view/151>
- OECD. (2024). *OECD Tourism Trends and Policies 2024*. OECD.
- Pearce, P. L. (2008). Understanding how tourism can bring sociocultural benefits to destination communities. In G. Moscardo (Ed.), *Building community capacity for tourism development* (1st ed., pp. 29-40). CABI. <https://doi.org/10.1079/9781845934477.0029>
- Richards, G. (2021). *Rethinking cultural tourism*. Edward Elgar. <https://doi.org/10.4337/9781789905441>
- Saarinen, J., & Lenao, M. (2014). Integrating tourism to rural development and planning in the developing world. *Development Southern Africa*, 31(3), 363-372. <https://doi.org/10.1080/0376835X.2014.888334>
- Scheyvens, R. (2002). *Tourism for development: Empowering communities*. Prentice Hall.
- Sharma, M., Mohapatra, G., & Giri, A. K. (2020). Beyond growth: Does tourism promote human development in India? Evidence from time series analysis. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(12), 693-702. Truy cập từ https://www.kci.go.kr/kciportal/landing/article.kci?arti_id=ART002660220

- Tạ, D. L. (2022). *Hoạt động du lịch cộng đồng của hộ gia đình Khmer tại tỉnh Trà Vinh*. Luận án tiến sĩ Dân tộc học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn Thành phố Hồ Chí Minh.
- Trần, B. U., & Nguyễn, V. S. (2020). Ảnh hưởng của phát triển du lịch đến sinh kế hộ nông dân: Lý luận và bài học cho Việt Nam. *Tạp chí Khoa học Nông nghiệp Việt Nam*, 18(8 (2020), 659-667. Truy cập từ <https://tapchi.vnua.edu.vn/wp-content/uploads/2020/08/tap-chi-so-8.1.13.pdf>
- UN. (2025). *World Economic Situation and Prospects 2025*. United Nations.
- UNESCO. (2012). *UNESCO guidelines for the recognition, validation and accreditation of the outcomes of non-formal and informal learning*. UNESCO Institute for Lifelong Learning.
- UNWTO. (2020). *UNWTO Recommendations on Tourism and Rural Development - A Guide to Making Tourism an Effective Tool for Rural Development*. UNWTO.
- UNWTO & UNDP. (2018). *Tourism and the Sustainable Development Goals - Journey to 2030*. World Tourism Organization. <https://doi.org/10.18111/9789284419401>